

Innst. S. nr. 199.

(1998-99)

Innstilling frå næringskomiteen om forslag frå stortingsrepresentantane Kjell Opseth, Torstein Rudihagen, Terje Knudsen og Øystein Hedstrøm om å leggje opplegget for oppretting av eit IT- og kunnskapssenter på Fornebu fram for Stortinget.

Dokument nr. 8:58 (1998-99).

Til Stortinget.

SAMANDRAG

Stortinget har 6. mai 1999 fått oversendt fylgjande framlegg frå stortingsrepresentantane Kjell Opseth, Torstein Rudihagen, Terje Knudsen og Øystein Hedstrøm:

"Stortinget ber Regjeringa leggje alle avtalar, kontrakter og vedtak vedrørande oppretting av eit IT- og kunnskapssenter på Fornebu fram for Stortinget til endeleg godkjenning før iverksetting."

Stortinget har ved fleire høve lagt klare føringar og premissar for utviklinga av eit IT- og kunnskapssenter på Fornebu, jf. Budsjett-innst. S. nr. 2 (1997-98) frå familie-, kultur- og administrasjonkomiteen, Innst. S. nr. 232 (1997-98) IT-kompetanse i eit regionalt perspektiv og Innst. S. nr. 99 (1998-99) om enkelte gjenstående spørsmål i forbindelse med etablering av IT-senter på Fornebu.

Forslagstillarane viser til at Nærings- og handelsdepartementet den 8. april 1999 sendte ut krav og retningslinjer for eit IT- og kompetansesenter på Fornebu.

Forslagstillarane hevdar at krava og retningslinjene på fleire punkt er i strid med, eller avvik frå, Stortinget sin behandling og vedtak i saka.

Det vert også vist til at Arbeidarpartiet og Framstegspartiet har gjort næringsministeren merksam på desse tilhøva i eige brev datert 14. april 1999.

Forslagstillarane konkluderer med at næringsministeren ikkje har følgd opp Stortinget sitt vedtak og stortingsfleirtalet sine presiseringar, og finn det difor naudsynt at Stortinget gjennom eiga behandling får kontroll med at Stortinget sine føresetnader for val av samarbeidande selskap og øvrig gjennomføring vert lagt til grunn.

MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Komiteen, medlemene frå Arbeiderpartiet, Mimmi Bæivi, Bjarne Håkon Hansen, Kjell Opseth, Torstein Rudihagen, Oddbjørg Ausdal Starrfelt og Rita Tveiten, frå Fremskrittspartiet, Øystein Hedstrøm og Terje Knudsen, frå Kristelig Folkeparti, Modulf Aukan og Anita Apelthun Sæle, frå Høyre, Ansgar Gabrielsen og Ivar Kristiansen, frå Senterpartiet, lederen Morten Lund, og frå Venstre, Leif Helge Kongshaug, viser til det framlagte dokumentet og til vedlagt brev frå departementet datert 26. mai 1999 som svar på komiteen sitt brev av same dato.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, viser til Stortingets tidligere vedtak senest 25. februar og vil legge dette til grunn for sitt videre arbeid med å bidra til at det etableres et IT- og kunnskapssenter av internasjonal betydning på Fornebu. Gjennom den behandling som hittil har skjedd i denne saken fra Stortingets side som det er vist til i Dokument nr. 8:58 (1998-99) er grunnlaget for senteret allerede fastlagt når det gjelder de avgjørende og viktige prinsipper for den videre prosess.

Flertallet viser til at Regjeringen valgte å nedsette det såkalte Spjøtvoll-utvalget for å bidra til Regjeringens utarbeidelse av anbudsdokumenter for å gjennomføre Stortingets vedtak. Flertallet er noe usikre på nødvendigheten av dette, men konstaterer at Regjeringen selv valgte en slik fremgangsmåte selv om det kostet verdifull tid for Regjeringens eget arbeid i den videre prosess. Flertallet konstaterer at Regjeringen selv valgte å gi seg selv en meget knapp tid for sitt eget

arbeid i forbindelse med å velge det selskap som Regjeringen mener bør få i oppdrag å utvikle og gjennomføre planene om et IT- og kunnskapssenter på Fornebu, ved at tilbudsfristen ble satt til 18. mai. Regjeringen har ikke tatt opp spørsmålet om å forlenge fristen, men basert seg på fristen 1. juni fra vedtaket i februar.

Flertallet viser til brev fra statsråd Sponheim datert 26. mai 1999 der statsråden bekrefter at departementet vil følge Stortingets forutsetninger når det gjelder punkter om helhetlig plan, bruken av terminalbygget og areal.

Flertallet konstaterer dette med tilfredshet.

Flertallet viser til at Dokument nr. 8:58 (1998-99) blant annet ble fremmet fordi det hadde oppstått forskjellig oppfatning mellom Stortingets flertall og Regjeringen om forståelsen av vedtaket av 25. februar, Innst. S. nr. 99 (1998-99) og brev av 14. april 1999 og 23. april 1999. I forbindelse med komitébehandling av Dokument nr. 8:58 (1998-99) er det kommet fram at verdifastsettelsen av statens eiendommer på Fornebu i samsvar med EØS-regelverket, jf. vedtakets pkt. 3 ikke er iverksatt. Flertallet vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

"Dokument nr. 8:58 (1998-99) - forslag fra stortingsrepresentantene Kjell Opseth, Torstein Rudihagen, Terje Knudsen og Øystein Hedstrøm om å legge opplegget for oppretting av et IT- og kunnskapssenter på Fornebu fram for Stortinget - vedlegges protokollen."

Flertallet vil understreke at utsettingen av oppstarten av et nasjonalt IT-kunnskapssenter med internasjonal betydning er uheldig. Faren for at Norge kommer enda mer på etterskudd i forhold til andre lands satsing på dette området kan få alvorlige konsekvenser for verdiskaping og velferd.

Flertallet mener at slik situasjonen nå er må man velge den løsningen som gir størst kontroll med fremdriften i saken.

Flertallet viser til at det vil være sikrest for å unngå meldeplikt til ESA (EFTA Surveillance Authority) at det forhandles videre med tre eller flere aktører inntil takst foreligger. Flertallet mener derfor at det i den situasjonen vi nå er i vil være riktig å velge ut tre eller flere aktører i første omgang og så forhandle videre med disse.

Flertallet ber derfor om at Regjeringen innen 1. juni 1999 tar stilling til hvilke aktører en vil forhandle videre med. Flertallet forutsetter at Regjeringen gjennom en egen melding i vårsesjonen orienterer Stortinget om status i saken og hvem det blir forhandlet videre med.

Flertallet viser til at Næringsdepartementets krav og retningslinjer fra 8. april 1999 og i høringer i næringskomiteen opplyser at Regjeringen vil legge fram en sak for Stortinget om økonomiske disposisjoner Regjeringen ikke har fullmakt til å gjøre. Flertallet legger derfor til grunn at Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med en proposisjon om saken,

herunder Regjeringens anbefaling av hvem som bør utpekes senest innen 1. oktober 1999.

Flertallet mener det er positivt at det er flere tilbydere og at norske industribedrifter står bak mange av disse. Flertallet vil understreke at det er nødvendig at IT-kunnskapssenter på Fornebu får en så stor internasjonal betydning som mulig. For å oppnå dette er det viktig at driftsselskapet har så stor industriell bredde og er finansielt så sterkt som råd er. Flertallet hadde sett det sterkt ønskelig med en samling av flere interessenter i ett selskap. Flertallet registrerer at fremdriften nå må forskyves, bl.a. for å gjennomføre takseringen. Flertallet ber Regjeringen i de forhandlinger som nå skal foregå, også å ta opp med de ulike tilbyderne mulighetene for å få flere interessenter til å inngå et samarbeid for å løse denne viktige oppgaven sammen med staten. Flertallet vil likevel understreke at IT-kunnskapssenteret må være et helhetlig senter.

Komiteen viser til de respektive partiers merknader og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen snarest foreta verdifastsettelse av Statens eiendommer på Fornebu i henhold til EØS-regelverket."

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Høyre, viser til de respektive partiers merknader og vil fremme følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem en stortingsmelding i vårsesjonen 1999 der Regjeringen redegjør for status i saken og hvilke selskaper Regjeringen vil forhandle videre med."

"Stortinget ber Regjeringen legge fram en egen proposisjon om saken for Stortinget senest 1. oktober 1999."

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre viser til at Stortinget 25. februar 1999 vedtok en framgangsmåte for etablering av et IT- og kunnskapssenter på Fornebu som på enkelte punkter var forskjellig fra den framgangsmåte Regjeringen foreslo i St.meld. nr. 13 (1998-99). Disse medlemmer viser videre til at Regjeringen i oppfølgingen av Stortingets vedtak om valg av privat aktør innen 1. juni har lagt vekt på å legge til rette for at flere interessenter kunne konkurrere om å lage den beste planen for IT- og kunnskapssenteret. Disse medlemmer er tilfreds med at dette har lyktes.

Disse medlemmer understreker Spjøtvoll-utvalgets betydning og ser etableringen av dette utvalget som en naturlig oppfølging av Stortingets gjentatte presiseringer av at "utdanningsdelen av IT- og kunnskapssenteret på Fornebu skal styres og organiseres gjennom et samarbeid mellom eksisterende offentlige utdanningsinstitusjoner", jf. Innst. S. nr. 99 (1998-99).

Etter disse medlemmers oppfatning var også Spjøtvoll-utvalgets arbeid nødvendig for å utarbeide et tilstrekkelig detaljert og operasjonaliserbart konkurransegrunnlag innenfor rammen av Stortingets vedtak av 25. februar 1999. Disse medlemmer finner derfor ikke saklig grunnlag for å hevde at de tre ukene dette utvalget brukte har ført til at Regjeringen har "valgt å gi seg selv meget knapp tid" til å velge hvem av tilbyderne som har den beste planen innen fristen Stortinget har satt. Etter disse medlemmers vurdering ville Regjeringen uten et slikt grunnlagsarbeid måttet bruke vesentlig mer tid på evaluering av de innleverte tilbudene.

Disse medlemmer registrerer at det etter at konkurransen om Fornebu-senteret var utlyst på tre punkter er avdekket ulik forståelse av Stortingets vedtak mellom Regjeringen og stortingsflertallet. Etter disse medlemmers oppfatning har nærings- og handelsministeren dokumentert at Nærings- og handelsdepartementets kravspesifikasjoner ligger innenfor rammen av Stortingets vedtak. Disse medlemmer understreker likevel at det etter høringer i næringskomiteen er slått fast at ulik forståelse av disse tre punktene ikke har hatt noen betydning for konkurransen som er gjennomført og at de aktuelle tilbyderne på basis av regjeringens kravspesifikasjoner har levert tilbud i samsvar med Stortingets vedtak. Ulik forståelse av de tre punktene har heller ikke betydning i det gjenstående arbeidet med å vurdere de beste tilbudene.

Disse medlemmer viser til at etableringen av et IT- og kunnskapssenter på Fornebu har vært gjenstand for omfattende debatt og behandling i Stortinget og at det som et resultat av denne prosessen nå foreligger flere forskjellige seriøse tilbydere med relevante planer for utbygging og drift av senteret. Disse medlemmer understreker betydningen av at den videre prosess blir preget av forsvarlig saksbehandling, forutsigbarhet og saklighet i vurderingene. Etter disse medlemmers oppfatning er det viktig at statens behandling av konkurrerende planer fra ulike interesser behandles på en slik måte at det også senere vil være attraktivt å konkurrere om medvirkning i store statlige utbyggingsoppdrag.

Når det gjelder verdifastsettelsen av statens eiendommer på Fornebu, viser disse medlemmer til at Regjeringen har satt i gang dette arbeidet på det tidligst mulige tidspunkt, ettersom takstnemnd av habilitetsgrunner ikke kan oppnevnes før tilbyderne er kjent og takst ikke kan etableres før kommunedelplan for området er vedtatt av Bærum kommunestyre.

Disse medlemmer viser til de respektive partiers merknader og vil fremme følgende forslag:

"Dokument nr. 8:58 (1998-99) – forslag fra stortingsrepresentantene Kjell Opseth, Torstein Rudihagen, Terje Knudsen og Øystein Hedstrøm - om å be Regjeringen legge alle avtaler, kontrakter og vedtak fram for Stortinget til endelig godkjenning før iverksetting - avvises."

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre konstaterer at ingen av de framsatte forslag fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet i innstillingen til vedtak fører til at Regjeringen må endre den fastlagte prosedyren for valg av den beste planen for Fornebu-senteret og videre forhandlinger om den endelige utformingen av senteret. Gitt sakens store økonomiske dimensjoner finner disse medlemmer det naturlig at Regjeringen orienterer Stortinget om status og framdrift underveis og at det fremmes en proposisjon for Stortinget høsten 1999. Dette er også i samsvar med kravspesifikasjon fra Nærings- og handelsdepartementet av 8. april 1999 der det opplyses om at "økonomiske disposisjoner Regjeringen ikke har fullmakt til å gjøre på egen hånd vil måtte legges fram for Stortinget for beslutning."

Disse medlemmer viser til at nærings- og handelsministeren i svar til komiteen av 26. mai sier at "det i og for seg er moegeleg å velje ut ein aktør innan fristen 1. juni 1999. Men ut frå omsynet til forsvarleg sakshandsaming vil den beste løysinga truleg vere å gå vidare i forhandlingar med fleire aktørar etter 1. juni".

På denne bakgrunn konstaterer disse medlemmer med tilfredshet at flertallet vil sette sitt tidligere krav om valg av interessent innen 1. juni til side og nå gi tid til en mer grundig saksbehandling.

Disse medlemmer viser til det som er sagt ovenfor og fremmer forslag i tråd med dette.

Komiteens medlemmer fra Høyre har merket seg at Dokument nr. 8:58 (1998-99) fra stortingsrepresentantene Kjell Opseth, Torstein Rudihagen, Øystein Hedstrøm og Terje Knutsen har til hensikt å oppheve det vedtak Stortinget fattet den 25. februar 1999, i Innst. S. nr. 99 (1998-99) hva gjelder dets punkt 1. Det forslag som er til behandling i Dokument nr. 8:58 (1998-99) har følgende ordlyd:

"Stortinget ber Regjeringen legge alle avtaler, kontrakter og vedtak vedrørende oppretting av eit IT- og kunnskapssenter på Fornebu fram for Stortinget til endelig godkjenning før iverksetting."

I Innst. S. nr. 99 (1998-99) punkt 1 sa flertallet, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet:

"Stortinget ber Regjeringen om at følgende blir gjennomført:

1. Snarest og før 1. juni 1999 utpekes hvilket selskap som skal få i oppdrag å utvikle og gjennomføre planene om et IT- og kunnskapssenter på Fornebu".

Disse medlemmer viser til Innst. S. nr. 99 (1998-99) hva gjelder Høyres standpunkt for hva et IT-senter på Fornebu bør inneholde og på hvilken måte anbudsinnhenting og salg av statens eiendommer bør gjøres. Disse medlemmer har merket seg at Regjeringen i sine kravspesifikasjoner til interessenter er positiv til et salg, av inntil ca. 125 dekar av nærings-

arealene innenfor senteret, på det åpne marked. Disse medlemmer viser i den sammenheng til merkningene fra regjeringspartiene og Høyre i Innst. S. nr. 99 (1998-99) hvor man gikk inn for å selge hele området bortsett fra 8 dekar av terminalbygget. Et slikt salg vil være i tråd med disse medlemmers primærstandpunkt for hvordan hele området burde ha vært avhendet og støtter Regjeringen også på dette punkt. Et slikt salg vil kunne bevirke at det statlige eierengasjementet blir redusert og det vil være i tråd med disse medlemmers primærstandpunkt om ikke å la staten engasjere seg på eiersiden i utviklingsselskapet.

Disse medlemmer har merket seg at forslagsstillerne i sin grunngiving for Dokument nr. 8:58 (1998-99) har sagt at

"Krava og retningslinjene er på fleire punkt i strid med, eller avvik frå, Stortinget sin behandling og vedtak i saka."

De tre punktene som det hevdes er i strid med stortingsflertallets synspunkt på hvordan vedtaket i Innst. S. nr. 99 (1998-99) skal forstås, er omhandlet i brev fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet til næringsministeren datert 14. april 1999.

Disse medlemmer har også merket seg statsråd Sponheims argumentasjon og konklusjon i sitt svarbrev til Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet, hvor han tilbakeviser at det skulle være noen uoverensstemmelse mellom de kravspesifikasjoner som departementet har brukt ved anbudsinnhenting og Stortingets vedtak av 25. februar 1999, som er gjengitt i Innst. S. nr. 99 (1998-99). I sitt svarbrev avslutter statsråden med følgende formulering:

"På denne bakgrunn anser jeg at det ikke er grunnlag for å gjøre endringer i krav- og retningslinjene."

Disse medlemmer slutter seg til statsrådens vurdering om at de krav og retningslinjer som er sendt ut ved anbudsinnhenting er i tråd med Stortingets vedtak i Innst. S. nr. 99 (1998-99). Etter disse medlemmers vurdering må det være departementets kravspesifikasjon som må ligge til grunn ved utvelgelse av det anbud som til slutt skal velges. Hvis man skal legge andre premisser enn departementets til grunn på dette punkt vil det kunne oppfattes som om man endrer spillereglene etter at spillet er i gang.

Disse medlemmer ser av ordlyden i grunngivingen fra forslagsstillerne at dette synet ikke deles ved at det i Dokument nr. 8:58 (1998-99) sies:

"Næringsministeren vel altså å ikkje følge opp Stortinget sitt vedtak og stortingsflertallets sine presiseringer. På denne bakgrunn finn ein det naudsynt at Stortinget gjennom eiga behandling får kontroll med at Stortinget sine føresetnader for val av samarbeidande selskap og øvrig gjennomføring er lagt til grunn."

Denne påståtte mangelen på vilje fra statsråd Sponheims side til å følge Stortingets vedtak er følgelig det

utløsende argument for Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet for å fremme det forslag som behandles i denne innstilling, og som altså innebærer at ikke Regjeringen, men Stortinget skal ha det endelige ordet hva gjelder hvilket selskap som skal bli utbygger på Fornebu.

Disse medlemmer ser ingen grunn til at Stortinget skal frata Regjeringen jobben med å utpeke det selskap som er best egnet til å forestå den utbygging som skal finne sted på Fornebu. Det arbeidet som Regjeringen har gjort må ansees for å være i tråd med de merknader, vedtak og faglige innspill som har vært i denne saken. Disse medlemmer har tillit til at Regjeringen vil kunne fatte vedtak slik Stortinget bestemte 25. februar 1999 i Innst. S. nr. 99 (1998-99).

Disse medlemmer viser til hva som er sagt ovenfor og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utpeke hvilket eller hvilke selskap som skal få i oppdrag å utvikle og gjennomføre planene om et IT- og kunnskapssenter på Fornebu, basert på den anbudsinnhenting og den kravspesifikasjon som Regjeringen selv har utført."

"Stortinget ber Regjeringen snarest mulig legge frem en proposisjon for Stortinget om de økonomiske disposisjoner vedrørende etablering av et IT- og kunnskapssenter på Fornebu, som Regjeringen mener den ikke har fullmakt til å gjøre på egen hånd."

FORSLAG FRÅ MINDRETAL

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Høyre, Senterpartiet og Venstre:

Forslag 1

Dokument nr. 8:58 (1998-99) - forslag fra stortingsrepresentantene Kjell Opseth, Torstein Rudihagen, Terje Knudsen og Øystein Hedstrøm - om å be Regjeringen legge alle avtaler, kontrakter og vedtak fram for Stortinget til endelig godkjenning før iverksetting - avvises.

Forslag fra Høyre:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen utpeke hvilket eller hvilke selskap som skal få i oppdrag å utvikle og gjennomføre planene om et IT- og kunnskapssenter på Fornebu, basert på den anbudsinnhenting og den kravspesifikasjon som Regjeringen selv har utført.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen snarest mulig legge frem en proposisjon for Stortinget om de økonomiske disposisjoner vedrørende etablering av et IT- og kunnskapssenter på Fornebu, som Regjeringen mener den ikke har fullmakt til å gjøre på egen hånd.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen syner til dokumentet og det som står foran og rår Stortinget til å gjere fylgjande

vedtak:**I.**

Dokument nr. 8:58 (1998-99) - forslag fra stortingsrepresentantene Kjell Opseth, Torstein Rudihagen, Terje Knudsen og Øystein Hedstrøm om å legge opplegget for oppretting av et IT- og kunnskapssenter på Fornebu fram for Stortinget - vedlegges protokollen.

II.

Stortinget ber Regjeringen snarest foreta verdifastsettelse av statens eiendommer på Fornebu i henhold til EØS-regelverket.

III.

Stortinget ber Regjeringen legge fram en stortingsmelding i vårsesjonen 1999 der Regjeringen redegjør for status i saken og hvilke selskaper Regjeringen vil forhandle videre med.

IV.

Stortinget ber Regjeringen legge fram en egen proposisjon om saken for Stortinget senest 1. oktober 1999.

Oslo, i næringskomiteen, den 27. mai 1999.

Morten Lund,
leiar.

Ansgar Gabrielsen,
ordførar.

Kjell Opseth,
sekretær.

Vedlegg

Brev fra Nærings- og handelsdepartementet v/statsråden til næringskomiteen, datert 26. mai 1999.

Spørsmål vedkomande dok 8:58 (1998-99)

Eg viser til brev av 26. mai 1999 frå næringskomiteen med førespurnad om å stadfeste opplysningar gjevne i høyring i komiteen i dag.

1. At Stortinget sine føresetnader om ein heilskapleg plan for utvikling av eit IT- og kompetansesenter blir lagt til grunn for val av privat aktør som det skal forhandlast vidare med for utvikling av IT- og kunnskapssenteret på Fornebu?

Ja, som eg nemnde i komiteen har samtlege av dei mest aktuelle tilboda ein heilskapleg plan. Eg kan stadfeste at det ikkje er aktuelt å plukke ut delar av ulike tilbod.

2. At Stortinget sine føresetnader om bruken av Terminalbygget blir lagt til grunn?

Ja, eg kan stadfeste at Terminalbygget vil bli brukt som ein del av IT- og kunnskapssenteret i samsvar med Stortinget sine føresetnader.

3. At interessant som opererer med eit totalkonsept med eit areal på ca. 500 da ikke er utelukka fordi samla plan for arealbruk går ut over dei 270 da regjeringa har lagt til grunn.

Ja, eg kan stadfeste dette, og viser til Nærings- og handelsdepartementet sine krav og retningslinjer av 8. april 1999 der det mellom anna går fram at tilbydar "kan eventuelt foreslå og begrunne et større eller mindre areal for eit IT- og kunnskapssenter" enn 270 da. Eg gjer for ordens skuld merksam på at dette ikkje inneber at staten tek på seg plikt til å skaffe det overskytande arealet, heller ikkje at staten pliktar å ta på seg medansvar for utvikling av eigedomar med andre formål enn det som inngår i eit IT- og kunnskapssenter.

4. At det vil vere tryggast, for å unngå krav om melding til ESA, at ein går vidare med til dømes 3 aktørar i forhandlingar etter 1. juni 1999 som Stortinget har sett som frist for val av aktør.

Ja. I evalueringa har det skilt seg ut fleire tilbod som er kvalifiserte. Det er i og for seg mogleg å velje ut ein aktør innan fristen 1. juni 1999. Men ut frå omsynet til forsvarleg sakshandsaming vil den beste løysinga truleg vere å gå vidare i forhandlingar med fleire aktørar etter 1. juni.

Det er samtidig rett at ein slik framgangsmåte også skapar ein ryddigare prosess, og at ein på den måten gjer det mindre sannsynleg at notifikasjon til ESA blir nødvendig.